

НАУКОВИЙ
ВІСНИК
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 49

Географія

1999

Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 49: Географія. - Чернівці: ЧДУ, 1999. – 155 с.

Naykovy Visnyk Chernivetskogo Universitetu: Zbirnyk Naykovykh Prats. Vyp. 49. - Chernivtsi, 1999.

У збірнику розкриваються географічні закономірності розвитку природно-ресурсного потенціалу фізико-географічних регіонів України, висвітлюються просторові особливості функціонування природних та суспільних територіальних комплексів, шляхи вдосконалення регіонального природокористування.

Розрахований на науковців, викладачів вузів і коледжів, аспірантів, студентів, усіх, хто цікавиться проблемами географії в Україні.

Друкується за ухвалою редакційно-видавничої ради ЧДУ.

Редколегія випуску: проф. Руденко В.П. (наук. редактор),
проф. Жупанський Я.І.,
проф. Гуцуляк В.М.,
проф. Кирилюк М.І.,
проф. Крачило М.П.,
проф. Куниця М.О.,
проф. Швиденко А.Й.

Літературний редактор	Макарова О.П.
Технічний редактор	Чернюх Г.Я.
Коректор	Чернюх Г.Я.

Свідоцтво Міністерства України у справах преси та інформації
№ 2158 серія КВ від 12.08.1996.

Загальнодержавне видання

ISBN 966-568-108-7

©Чернівецький університет, 1999.

Розробка науково-методичних основ вивчення тваринницько-промислового комплексу має важливе значення не тільки для вивчення конкретно обласного ТПК, але й ТПК інших регіонів.

Список літератури

1. Паламарчук М.М., Паламарчук Л.М. Молокопромисловый комплекс Украинской ССР и пути его совершенствования. - К.: Знання, 1986.
2. Агропромислові комплекси і їх територіальна організація / Под ред. акад. Паламарчука М.М. - К.: Наук. думка, 1984.
3. Паламарчук М.М., Нагірня В.П. Научно-методические основы исследования агропромышленных комплексов // География и природные ресурсы. - 1991. - № 2.

Zoriana Pushkar

Scientific-methodical approaches towards the study of regional cattle-breeding – industrial complex

Summary

Disclosed are the major theoretical concepts of study of the regional cattle-breeding complex. Defined are the main elements of territorial structure of cattle-breeding – industrial complex.

УДК 911.33:910.1

Ярослава Атаманюк

Питання рекреаційного районування території Івано-Франківської області

Сьогодні господарство України орієнтується на розвиток, що спрямований на якнайповніше задоволення матеріальних і духовних потреб людини. Це перш за все передбачає приведення структури економіки України у відповідність зі специфікою її територій та необхідністю забезпечення державних і регіональних інтересів.

Щодо Івано-Франківської області, то роками ігноровані соціальні пріоритети, екологічні блага та рекреаційні цінності привели до формування спотвореної на сьогоднішній день структури господарського комплексу, в якому переважають природоекс-

платуючі галузі. Територія ж області - один із давньоосвоєних регіонів України, вигідне географічне положення якого в поєднанні із багатою природно-ресурсною базою, значним трудовим потенціалом може слугувати провідним мотивом для екологічно обгрунтованого соціально-економічного рекреаційного освоєння.

Природні та історико-культурні передумови рекреації в області використовувались досить давно. Курортне будівництво в Передкарпатті відмічене ще в XVI ст. (першими були примітивні водолікувальні). До початку XX ст. склалася розгалужена мережа бальнео-кліматолікувальних центрів у Передкарпатті (Черче, Немирів, Татирів, Жаб'є, Косів, Кути, Яремче, Микуличин, Ворохта). Перші в Україні туристські мандрівки невеликих груп почались у 1890 р., а масові походи стали практикуватись у 1900 р. Наприкінці XIX ст. гірська частина Карпат і Татр вивчалась членами Татранського товариства. Водночас членами цього товариства, зокрема М.Еміновичем, К.Савицьким та О.Скупневичем, було зроблено перші спроби рекреаційного районування даної території.

Слід відзначити, що рекреаційне районування дозволяє вирішувати в найбільш загальній формі питання розміщення місць відпочинку в області, уможлиблює певною мірою регулювання рекреаційного навантаження. Районування відображає об'єктивно існуючі реальності, однак результати його залежать від методів, масштабів і поставлених завдань досліджень. Рекреаційна оцінка повинна проводитись з позицій комплексного вивчення природних особливостей території та соціально-економічних умов при обов'язковому врахуванні вимог охорони природи. В завданні районування входить не тільки виділення мережі районів, а також і з'ясування причин відмінностей між районами, прогнозування еволюції районів і обгрунтування шляхів управління ними.

В існуючій літературі трактування сутності рекреаційного районування Н. Мироненко та М. Бочаров зводять головним чином до трьох основних класів [4].

- 1) Рекреаційний район - територія, придатна для організації відпочинку і туризму в силу наявності на ній рекреаційних ресурсів природного чи антропогенного характеру. При цьому іноді враховують оцінку положення території у відношенні до місць формування рекреаційних потреб, транспортну доступність.

2) Рекреаційний район - територія зі спеціалізацією в рекреаційному обслуговуванні. Дане визначення трактує рекреаційний район як *галузевий економіко-географічний район*. Воно базується на теорії територіального поділу праці, що знаходить у рекреаційній географії досить яскравий прояв.

3) Рекреаційний район як соціально-географічний - виділення базується на різноманітних позаекономічних підходах, переважно соціологічних і соціолого-екологічних. Даний клас виявляє регіональну диференціацію рекреаційних потреб і здійснює виділення територіальних систем відпочинку за соціологічними ознаками, зокрема з такими, як структура видів діяльності, оцінка їх за соціокультурним значенням.

У краєзнавчому дослідженні рекреаційної системи Івано-Франківської області ми зіткнулися з існуванням різних схем рекреаційного районування однієї й тієї ж території, виконаних за різними критеріями і для різних потреб, зокрема для:

- визначення рекреаційного потенціалу при економічному обґрунтуванні перспективних планів розвитку господарства країни загалом і області зокрема;
- з'ясування можливостей організації і планування відпочинку;
- розміщення конкретних рекреаційних об'єктів;
- оцінки придатності території для різних видів рекреації (санаторно-курортної, оздоровчої, спортивної, лікувальної тощо);
- оцінки потенціалу рекреаційних ресурсів та можливості їх використання.

Так, в монографії М.І. Долішнього, М.С. Кудельмана та К.К. Ткаченко на території області в складі Південно-Карпатського рекреаційного підрайону виділяють тільки два вузли - Яремчансько-Ворохтянський і Косівський [2]. При цьому значну увагу приділено компактності розміщення рекреаційних закладів, наявності і характеру використання рекреаційних ресурсів, враховується також оцінка деяких природних умов.

Н.Ю. Недашківська виділяє на території області Західно-Прикарпатський підрайон із Яремчансько-Ворохтянським рекреаційним вузлом та центром г. Говерли, Східноприкарпатський підрайон з рекреаційним центром басейну Черемошу і Централь-

ноприкарпатський підрайон з Косово-Верховинським рекреаційним вузлом. Окремі вузли виділено за межами даних підрайонів: Івано-Франківський вузол приміського типу, Черченський рекреаційний вузол на північній окраїні області, Коршівський - знаходиться між окремими підрайонами [3].

П.А. Трибун пропонує виділити окремі рекреаційні зони за використанням лісових ресурсів, враховуючи економічні й екологічні чинники. Це ліси в долині р. Бистриці Солотвинської, р. Дністер, Білого і Чорного Черемошів, а також зелені зони Косівського, Коломийського та інших районів [6].

Б. Голояд [1] наголошує на вагомому рекреаційному значенні Карпатського державного природного національного парку, придатності середньогірних і високогірних видів ландшафтів для спорадично-епізодичного відпочинку. Із гірсько-долинних ландшафтів найбільш придатними для рекреації вважаються «горганські долини», а другим важливим рекреаційним районом - Гуцульську Верховину з долинами Білого й Чорного Черемошу.

Проаналізувавши існуючі наукові праці, про які мова йшла вище, а також праці Г. Д. Гуцуляка, П. М. Біксея, О. М. Адаменка та інших вчених, що розглядали дану проблематику, ми бачимо, що територія Івано-Франківської області надзвичайно сприятлива для розвитку рекреаційно-оздоровчого комплексу. Саме тому очевидною є й економічна ефективність від розвитку досліджуваної галузі. На жаль, до цього часу зазначеній сфері не приділилось належної уваги, через що й відсутні в існуючих дослідженнях необхідні об'єктивні дані, аналізи і оцінки потенційної придатності природних комплексів регіону.

Загалом, існуючі рекреаційні районування не розкривають повністю природних можливостей краю, оскільки проводились в різних територіальних (в т. ч. картографічних) масштабах та з різною метою. Оскільки зараз важливим є питання створення повноцінної індустрії рекреації взамін незбалансованого рекреаційного комплексу, виникає потреба у вивченні потенційних можливостей природних комплексів області з метою виділення рекреаційних зон [5].

З іншого боку, у зв'язку з переважанням в районуванні економічного підходу, на певних територіях спостерігається антропогенне перевантаження. Тому на даному етапі розвитку рекреаційної системи області виникла потреба у вивченні потенційних

можливостей природних комплексів області з метою виділення рекреаційних зон. Основою рекреаційного районування, на нашу думку, повинна стати не тільки наявність тих чи інших рекреаційних ресурсів, а й еколого-економічний аналіз території, при якому доречно було б звернути увагу, зокрема, на:

- необхідність збереження унікальної природи Карпат, яка зазнала в порівнянні з іншими регіонами менших втрат, а в окремих місцях зберегла свій первісний стан;
- можливість створення широкої мережі спеціалізованих оздоровниць для населення, котре постраждало від радіоактивного забруднення на базі значних запасів мінеральних вод для лікування радіаційних захворювань;
- норми і ліміти рекреаційного навантаження;
- можливість розширення зайнятості населення, що особливо доцільно в гірських районах, де надзвичайно актуальна дана проблема;
- розвиток народних промислів, для яких можливо створити ринок збуту продукції;
- наявну матеріальну базу, що представлена різноманітними рекреаційними об'єктами, та перспективу будівництва нових;
- існуючі туристські маршрути, а також прокладення нових нетрадиційних (використавши старі вузькоколійки для трамвайних екскурсій), відновлення кінних туристських походів у горах та водних сплавів на плотах тощо.

Список літератури

1. Голояд Б. Рекреация – приоритетна галузь соціально-економічного розвитку Івано-Франківщини // За незалежність. – 1996.- 20 січня. - С.7.
2. Карпатский рекреационный комплекс / Долишний М. И. и др. – К.: Наук. думка, 1984. – 148с.
3. Недашковская Н.Ю. Вопросы экономико-географического изучения территориальных рекреационных систем //Экономическая география, 1983, Вып. 35. - С.103-109.
4. Рекреационные системы / Под ред. Н.С. Мироненко, М. Бочарова. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1986. – 136с.
5. Скрипник Я.П., Бучко Ж.І., Гамаль Г.В., Атаманюк Я.Д. Питання картографічного моделювання рекреаційних ресурсів

//Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць, Вип. 19: Географія – Чернівці: ЧДУ, 1997. – С.194-199.

6. Трибун П. А. Рекреаційні зони Івано-Франківської області, їх стан і перспективи розвитку // Геоекологія України: Зб. наук. праць. - 1993. – С.97-99.

Yaroslava Atamanyuk,
The problems of the rest zones regionalism in Ivano-Frankivsk region

Summary

An insight into the peculiarities of the rest zones regionalism in Ivano-Frankivsk region on the basis of scientific works analysis was made.

<i>Артур Федорович</i>	
Маркетинг в індустрії туризму	100
<i>Йосип Бурка</i>	
Територіальна структура будівельної індустрії України	107
<i>Вероніка Грицку</i>	
Суспільно-географічні особливості розвитку ре- гіональних АПК України в нових умовах госпо- дарювання	112
<i>Роман Краснюк</i>	
Історико-географічні чинники заселення терито- рії Заліщицького району	118
<i>Зоряна Пушкар</i>	
Науково-методичні підходи до вивчення регіо- нального тваринницько-промислового комплексу	124
<i>Ярослава Атаманюк</i>	
Питання рекреаційного районування території Івано-Франківської області	129
КАРТОГРАФІЯ	135
<i>Валерій Руденко</i>	
Картографування величини стартового мінераль- ного, водного, земельного, лісового, фауністич- ного та природно-рекреаційного потенціалів України	135
НАШІ ЮВІЛЯРИ.....	149
Ювілей професора Анатолія Йосиповича Швиденка	149
Ярослав Іванович Жупанський – вчений, педагог, наставник	152

Підписано до друку 12.05.99. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Друк офсетний. Умов. друк. арк. 8,54.

Обл.-вид. арк. 9,18. Зам. 029-п. Тираж 100.

Редакційно-видавничий відділ "Рута" Чернівецького держуніверситету

Поліграфічна дільниця

274012, Чернівці, вул.Кошубинського, 2.